

A tündérkisasszony és a cigányleány

(Arany László)

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy királyfi. Ez a királyfi egyszer kiment az erdőre vadászni; amint ott vadászgatott, arra ment egy öregasszony a kútra, három korsó volt a karján. A királyfi, amint meglátta, mért, mért nem, elkezdett felé hajigálni, hogy majd eltöri a korsóját.

– Ne hajigálgjon a felséges királyfi – mondja neki az öregasszony –, mert ha eltöri a korsómat, majd meglátja, ebből az erdőből vesz feleséget.

A királyfi rá se hallgatott, csak hajigált; megint mondja neki az öregasszony:

– Ne hajigálgjon a felséges királyfi, mert ha eltöri a korsómat, majd meglátja, ebből az erdőből vesz feleséget.

De a királyfi csak tovább hajigált, egyszer aztán úgy oda talált vágni egy darab követ, hogy eltört mind a három korsó.

– No, felséges királyfi – mondja az öregasszony –, most már majd meglátja, ebbe az erdőbe házasodik, ebből vesz feleséget.

A királyfi csak nevetett, gondolta magában, hogy mi bolond beszéd az már, hogy ő ebbe az erdőbe házasodik, hacsak valami medvét vagy farkast nem vesz el.

Ment aztán az erdőbe beljebb-beljebb, egyszer meglátott három szép kis árva tölgyfát egymás mellett, egy töről fakadva. Szép egyenes volt mind a három, a királyfi nagyon megszerette, „milyen jó lesz mind a három ostornyélnek” – elővette bicskáját, levágott egyet közülök. Hát amint levágta, kilépett belőle egy gyönyörű szép tündérkisasszony, de olyan, amelyet még emberi szem nem látott; elkiáltotta magát fuldokló hangon:

– Jaj, vizet, vizet, mert mindjárt megfúlok!

A királyfi kipkedett-kapkodott, de biz egy árva csepp vizet se tudott keríteni, ott fulladt meg szeme láttára a gyönyörű tündérkisasszony. A királyfi bánatában végig-végigsiratta, de hiába! Az már többet fel nem támadt; mit volt mit tenni? Ölbe vette a szép halottat, hazavitte, eltemettette nagy pompával.

Másnap felejtésül megint kiment vadászni.

Amint vadászgatott, megint odatévedt, ahol a három kis árva tölgyet találta, de már csak kettő volt, azok is szomorúan egymásra hajoltak, mintha búsulnának.

„Vesztett fejszének a nyele fordul – gondolta a királyfi –, levágom ezt a kettőt ostornyélnek, úgyse vettem hasznát annak, amit tegnap levágtam.”

Levágta aztán megint az egyiket, hát egy még hétszerte szebb tündérkisasszony lépett ki belőle, ez is elkiáltotta magát fuldokló hangon:

– Jaj, vizet, vizet, mert mindjárt megfúlok!

De a királyfi ennek se tudott vizet adni, ez is ott halt meg szeme láttára, hogy majd a szíve repedt belé. Ezt is végig-végigsiratta a királyfi, azután ölébe vette, hazavitte, eltemettette még nagyobb pompával. Egész éjszaka aztán mindig azon szomorkodott, hogy hogy ölt ő meg két gyönyörű teremtest; csak akkor jutott eszébe a harmadik kis fa, hogy hátha abban is van szép tündérkisasszony. Ezen úgy megörült, hogy ha éjszaka nem lett volna, mindjárt ment volna egyenesen oda. De másnap reggel nem is várt keltést, felkelt még hajnal előtt, felöltözött, a kezébe vett egy korsó friss vizet meg egy szép poharat; elindult az erdőbe. Csakhamar rátalált a harmadik szép kis fára, lemet szette nagy vigyázva, hát csakugyan kilépett ebből is egy nem hétszer, de hetvenhétszer szebb tündérkisasszony, mint a két első volt, elsikoltotta ez is magát:

– Jaj, vizet, vizet, mert mindjárt megfúlok!

A királyfi mindjárt a szájához tartotta a jó friss vizet, ivott belőle a tündérkisasszony, mindjárt nem lett semmi baja; a királyfi megölelte, megcsókolta.

– No, szívemnek szép szerelme, én a tied, te az enyim, hanem most már esküdj meg nekem, hogy soha el nem hagysz!

A tündérkisasszony is nagyon megszerette a királyfit, ott mindjárt örök hűséget esküdtek egymásnak, a királyfi elmondta, kicsoda-micsoda, azután elindultak hazafelé. Mentek, mendegéltek, már az erdőből is kiértek, hanem már ott nagyon keményen kezdett sütni a nap a tündérkisasszonyra, különben is gyenge volt még, alig bírta a lába, arra határoztak hát, hogy a királyfi hazamegy hintóért, a tündérkisasszony pedig, hogy semmi baja ne történjék, ott volt egy kút, amellet egy fűzfá, felül arra, ott várja meg. Úgy is tettek. A királyfi elment haza, otthagya a szép kedvesét a fűzfán.

Várt, várt a szép kisasszony, egyszer odament egy lincses-loncsos cigányleány a kúthoz vízért; amint leeresztette a korsóját, meglátta a szép kisasszony képét a kútban, megörült neki, hogy az az ő árnyéka, elkezdett csókot hányni felé a két retkes kezével; hát látja ám, hogy az meg se mozdul; néz széjjel,

hogya ha nem az ő árnyéka, hát kié? Meglátja a fűzfán a tündérkisasszonyt. Mindjárt odament hozzá.

– Jaj, lelkem, be szép vagy, eszem a zúzád, hát hogy kerültél ide? Ki vagy? Mi vagy? Kit vársz itt?

Az a szegény ártatlan teremtés, hogy ő olyan jószívű volt, azt gondolta, más is olyan, kibeszélt neki mindent, hogy ő most a királyfit várja, aki csak a hintóért ment haza, de mindjárt itt lesz. A cigányleánynak se kellett több, amint ezt meghallotta, nem is gondolkozott soká, nem törte a fejét, hogy mit csináljon, hanem megfogta a tündérkisasszonyt, lehúzta a fáról, levetkőztette, úgy aztán belélokta a kútba; a sok szép tündérruhát pedig imígy-amúgy, mintha a padlásról hányták volna rá, magára rakta. De a tündérkisasszony nem halt belé a kútba, hanem egy szép aranyhallá változott, úgy úszkált előre-hátra. Észrevette ezt a cigányleány is, gondolta, hogy nem jó lesz azt ott hagyni, mert még megint feltámad, akkor pedig az ő pünkösdi királyságának vége, elkezdte hát próbálgatni, hogy majd kifogja.

Mikor legjobban mesterkedett, akkor érkezett meg a királyfi a szép aranyos hintóval meg a nagy lakodalmas néppel, meglátta, hogy mit csinál a kedvese.

– Hát te, lelkem, mit keresel abban a kútban?

– Én bizony egy kis aranyhalat láttam meg benne, nagyon megszerettem, azt akarnám kifogni.

– Sose fogdosd biz azt, van otthon száz is, majd töltheted bennök kedved, hanem fordulj ide, hadd csókoljalak meg.

Odafordult a cigányleány, meglátta a csúnya pofáját a királyfi, mintha csak pofon csapták volna, úgy elkapta a fejét.

– Ejnye, hé, be megcsúnyultál, míg oda voltam, ha a ruhád nem látnám, azt gondolnám, nem is te vagy.

– Jaj, kedvesem, nem vagyok én a naphoz szokva, se a fúvó szélhez, nap összeégetett, szél kifújta arcom, azért vagyok ilyen csúnya, de azon ne búsulj, majd megszépülök én megint otthon.

A királyfi aztán – mit volt mit tenni? – megnyugodott benne, hazavitte, megesküdött vele, olyan lakodalmat csaptak, hogy hét országra járt a híre.

Itt mi lett a dologból, mi nem – el se gondolná az ember –, a fiatal király apródonkint hozzászokott a cigányleányhoz, mert az is felvette magát a sok ételtől-italtól, utoljára még megszerette. A királynénak pedig éjjel-nappal az aranyhal forgott az eszében: „Hátha egyszer csak feltámad, hazajön, akkor véged neked, cigányleányból lett királyné, azért jól felkösd az eszed.” Gondolkozott rajta, hogy s miképp lehetne azt elveszíteni, talált is ki utoljára egyet.

Betegnek tette magát, mégpedig súlyos betegnek, nem is gyógyult meg semmitől, pedig annyi volt körülötte a sok doktor, borbély, bábaasszony, hogy számát se lehetett tudni, elő is vették minden mesterségöket, de hiába, a királyné csak nem gyógyult. Egy reggel aztán, mikor már azt beszélték róla, hogy alkudozik is már a másvilágiakkal, magához hívatta az urát.

– Én édes, kedves uram, akarod-e, hogy meggyógyuljak? – kérdezi tőle.

– Hogyne akarnám, kedves feleségem, hisz akkor nem hívtam volna ide azt a sok doktort.

– No, ha akarod, hát tudd meg, hogy engem a világ valamennyi doktora se tud meggyógyítani, mert nem segít rajtam más, csak az, ha annak a kis aranyhalnak a húsából ehetem, amelyik ebben s ebben a kútban van.

A király mindjárt kiadta a parancsot, hogy neki azt a kis halat fogják meg mentől előbb; meg is fogták, meg is süttették. A királyné tudta, hogy akár-milyen kis porcikája a halnak ha megmarad, akkor megint nem vész el a tündérkisasszony, megparancsolta hát a szolgálónak, aki tisztította, hogy a pikelyét mind összeszedje és megégesse, de vigyázzon, hogy egy se maradjon az udvaron. Maga is, mikor ette a halat, mind összeszedte a szálkát, a tűzbe vetette. De biz ez a nagy óvatosság mind kárba vészett, mert a tisztításkor egy kis halpénz elpattant, a szolgáló nem vette észre, ott maradt, másnap reggelre pedig olyan nagy fa nőtt ki belőle, hogy ember volt, aki körülérte a két karjával. Csodálta aztán Isten, ember, hogy mi dolog az, hogy ahol tegnap még csak egy kóró, egy számartövis se volt, hanem olyan volt a föld, mint a tenyerem, ott most ez a nagy fa van; de biz azt hiába csudálták, már az ott volt, száz ember se tehetett róla.

Mikor reggel a királyné felébredt, kinézett az ablakán, meglátta a szép gyönyörű fát, majd kibújt bőriből örömeiben, milyen szép lesz majd az alatt fonogatni, varrogatni; de csakhamar ímhogy sírássá nem változott a nagy öröm, mert eszébe jutott, hogy olyan csuda módra nem kerekedhetett az a fa oda, csak úgy, ha a tündérkisasszonynak – a kis aranyhalnak valami porcikájából – támadt. Ezen aztán megint nagyon megijedt. «Már így ezt a fát se lehet megtúrni tovább, ezt is, akárhogy, mint, de el kell veszteni» – gondolta magában. De mit csináljon; hogy veszítse el? Tudta, hogy királyi urának nagyon kedves fája, csak úgy, minden igaz ok nélkül ki nem hagyja vágni. Megint betegnek tette hát magát, nem is gyógyult meg semmitől, hiába mesterkedett körülötte a sok doktor; mikor már megint az a hír járt mindenfelé, hogy fél lába a koporsóban, megint behívatta magához az urát.

– Jaj, kedves királyi uram, az éjszaka azt álmodtam, hogy semmitől mástól meg nem gyógyulok, csak attól, ha nekem annak a fának a tűzénél főznek ételt, amelyik a minapában olyan egyszerre nőtt ki az udvaron, de attól is csak úgy, ha derekát, gyökerét, gallyát, levelét az utolsó szálkáig, az utolsó rügig mind feltüzelik; azért, ha szeretsz, tedd meg ezt az egyet értem, mert ha meg nem teszed, holnaputánra ki leszek terítve.

Sajnálta ugyan a király a fát, de azért mégis kivágatta, a gyökereit kiszedte, kiirtatta, feltüzeltette az utolsó levélre, az utolsó szálkára. A királyné, amint a tűzénél főzött ételből evett, mintha kettévágták volna a betegségét, olyan egyszerre felgyógyult.

Itt mi lett a dologból, mi nem, a királyné élte világát, rá se gondolt a tündérkisasszonyra, bizonyosnak tartotta, hogy elveszett. „Hogy is maradhatott volna meg, mikor az utolsó szálkára mind feltüzelték a fát” – gondolta magában. Pedig biz azt nem tüzelték fel, mert mikor vagdalták a derekát apróra, amint hasogatta egy szegény favágó ember, egy nagyon szép kis kerek deszka repült ki belőle, szakasztott olyan, mint egy köcsögfedő, mintha az Isten is annak szánta volna. Felvette az ember, eltette a tarisznyájába, este aztán hazavitte a feleségének, az meg majd megette kezét-lábát, úgy megörült a gyönyörű kis deszkának, mindjárt be is fedte vele a legszebb köcsögjét, feltette a kemence vállára.

Másnap az egy pár szegény ember kiment még hajnalban tengerit kapálni; mikor elmentek, csak úgy hagyta az asszony a házat, amint volt, se fel nem ágyazott, se ki nem seprett, gondolta, hogy minek csinálna egy dologból kettőt, majd estére mind elvégzi, egész nap úgyse lesz senki a házban. Bereteszték aztán az ajtót, a görbe kulcsot felszúrták az ereszbe, elmentek.

Este, mikor visszajöttek, kinyitják az ajtót, belépnek a házba, hát minden olyan, mint a pohár; az ágy fel van vetve, az egész ház tisztára kiséperve, minden megtörülgetve, megtakarítva. Csudálkoztak mind a ketten, hogy mi dolog ez. Ki csinálhatta ezt? Utoljára is azt gondolták, hogy más nem lehetett, mint valamelyik pokolra való szomszéd leány, aki megleste, hogy hová tették a kulcsot, mikor aztán elmentek, tréfából kitakarította a házat.

No ez ebben maradt.

Másnap megint elmentek dologra, bezártak jól mindent, a kulcsot elvitték magukkal, hanem most se takarítottak ki, most is széjjelhagytak mindent. Este, amint hazamentek, kinyitották az ajtót, hát olyan volt a ház, mint a tükör, ki volt seperve, felágyazva, feltörülgetve. Megállott az eszköz mind a kettőjüknek. „Ki tehette, mi tehette ezt? Ember nem lehetett, mert az ide be

nem juthatott.” Összebeszéltek aztán, hogy holnap meglesik, ki vagy mi járhat Ott. Azzal békességben lenyugodtak.

Harmadnapra kelve megint csakugyan széjjelhagytak mindent, elindultak mintha el akarnának menni, az ajtónál is úgy tettek, mintha bezárnák, pedig ahogy zárták be, azután szép csendesesen meghúzódtak, elkezdtek leskelődni.

Amint ott leskelődnek, látják, hogy a köcsögön az új fedő, ami a királyi udvarból került, szép csendesesen megmozdul. Csak mozog, csak mozog egy darabig, egyszer csak kilép belőle egy gyönyörűséges szép leány, elkezd takarítani a házban. Az egy pár ember majd sóbálvánnyá vált bámulatában, egy darabig ott csudálkoztak rajta, egyszer aztán hirtelen benyitottak az ajtón. A tündérkisasszony, amint meglátta őket, szaladt egyenesen a kis fedő felé, de az asszony megelőzte, mint Megyeri a macskát, felkapta előle a fedőt, belevetette a tűzbe.

Sírt-rítt a szép tündérkisasszony, hová lesz ő most, mit csinál ő most? Már az ő házat megégették, de a favágóék vigasztalták, hogy sohase búsuljon, sose sírjon-ríjon, eléldégélhet önálok, úgyse volt eddig gyermekök; azután kérdezték tőle, hogy miféle leány, hogy abban a kis deszkában lakott.

A leány aztán elbeszélte, hogy ő egy tündérkisasszony, elmondta az egész élete történetét, hogy ölte meg a királyfi két szép testvérét, hogy vágta le őt is, hogy esküdtek hűséget egymásnak, hogy dobta a cigányleány a kútba, hogy ölték meg hal korában, hogy vágták le, mikor fa volt, hogy került ide. A favágóék nagyon megsajnálták mind a ketten, mondták neki, hogy maradjon náluk, majd eltartják őket; a leány ott is maradt, mert hát hová is mehetett volna?

Már jó ideig élt ott békességben, hanem mindig azon búsult-szomorkodott, az bántotta a lelkét nagyon, hogy hogy eszi ő ki ennek a két szegény embernek a szájából a kenyeret, mikor maguknak sincs, mikor maguk is véres verejtékkel keresik, aztán még csak nem is segíthet nekik a munkában, mert keze-lába, egész teste gyenge, mint a harmat. Egyszer aztán eszébe jutott, hogy jó volna a királynéhez beállani szobaleánynak, ha megfogadná, varrni, szőni, fonni tud, megkeresné a maga kenyerét, nem lenne senki nyakán kolonc. Meg is kérte még aznap a szegény asszonyt, hogy a királynéhez menjen el, kérdezze meg, nincs-e szobaleányra szüksége. Váltig mondta a jó asszony, hogy minek menne el, eltartják őket; nem használt semmit, el kellett neki menni a királynéhez. Elment hát, elmondta, hogy volna önála egy szobaleánynak való, ha megfogadná a felséges királyné. A királyné megörült neki, mert hogy

cigányfajta volt még a lelke is, telhetetlen is volt, semmivel se érte meg, mindig többet-többet kívánt mindenből; szobaleánya is volt neki elég, de azért ezt is meg akarta fogadni, kérdezte, hogy miféle leány. A favágóné azt mondta neki, hogy valami gazdag ember leánya volt ez, úgy is nevelték, mint a kisaszonyokat szokás, de az apját sok Istencsapás érte, elpusztult, tönkrejutott, most hát így kell neki szolgálatával keresni a kenyerét. „Azért kérem a felséges királynét, ne bánjon vele úgy, mint a szolgálókkal szokás, nézzen el neki egyet-mást.” A királyné megígérte, hogy jól bánik vele, azután megalkudtak a bérben, még aznap haza is ment az új szobaleány.

Mikor belépett az ajtón, mikor meglátta a király és a királyné, csak elbámult mind a kettő: „Hogy szülhetett anya ilyen szép teremtetést?” Csudálták, bámulták, hogy a sok nehéz munkában mezítelen lábát nap el nem sütötte, a szél ki nem fújta, hogy két keze, két orcája fehér, mint a most esett hó, gyenge, mint a harmat; de a parasztruhában egyik se ismerte meg, hogy ez a tündérkisaszony, a királyné megfogadta szobaleánynak. Ott éldegélt aztán szép csendesen, varrogatott, fonogatott, cicomázta a királynét.

Apródonként telt az idő, beköszöntött a tél. A királyné minden este összeült a cselédjeivel, fonogattak, mesélgettek. A mesélés sorbajárt, mint a falusi bíróság, hol egyik mondott egyet, hol másik. Már mindenki mesélt, csak az új szobaleány nem, ennek is mondták mindnyájan, a király maga is, hogy meséljen egyet, de azt mondta, hogy nem tud. Nagy sok beszédre aztán mégis hozzáfogott:

– Volt, hol nem volt egyszer egy királyfi, ez a királyfi kiment vadászni az erdőre, amint ott vadászgatott, arra ment egy öregasszony, három korsó volt a karján, a királyfi elkezdett felé hajigálni, a vénasszony mondta neki, hogy ne hajigáljon, mert ha eltöri a korsóját, abból az erdőből vesz feleséget, de a királyfi nem hallgatott rá; a vénasszony megint mondta neki, akkor se ért semmit, a királyfi addig hajigált, míg el nem törte mind a három korsót. „No, felséges királyfi – mondta neki az öregasszony –, most már majd meglátja, ebből az erdőből vesz feleséget.” A királyfi nem hitte el, csak nevetgetett magában.

A király, mikor meghallotta, hogy mit beszél a szobaleány, csak elbámult, honnan tudja ez ezt, mikor ő senkinek se mondta. A szobaleány csak folytatta tovább:

– Ment aztán a királyfi az erdőbe beljebb-beljebb, egyszer meglátott három szép kis árva tölgyfát egymás mellett egy töről fakadva. A királyfi elővette a bicskáját, lemetszette az egyiket, hát amint levágta, kilépett belőle egy szép

tündérkisasszony, síró-rívó, fuldokló hangon vizet kért, hogy nem adott neki a királyfi, megfulladt. Hazavitte aztán a királyfi, eltemettette.

Már itt a királyné is tudta, hogy kiről van szó, ki az a király, de azt gondolta, hogy csak a kútig tudja a szobaleány, hát csak hagyta beszélni.

– Másnap megint odatévedt a királyfi a két kis árva tölgyfához, nagy sírva-ríva, búsulva találta őket, amint a testvérükre hajolva szomorkodtak, de azért meg nem sajnálta bánatjokat, levágta a második kis fát is; ebből is kilépett egy még szebb tündérkisasszony, ez is vizet kiáltott, hogy nem adott neki a királyfi, megfulladt ez is.

Itt a királynénak eszébe jutott, hogy ha ez eddig ilyen jól tudja, tovább is tudhatja, jobb lesz elejét venni a bajnak, elhallgattatni. Beleszólott hát a mésebe:

– Ne is mondd tovább, leányom, tudom már ezt a mesét.

De a király nem hagyta elhagyni:

– No, én nem tudom, nem is hallottam soha, csak folytasd.

Folytatta aztán a leány:

– Harmadnap megint kiment a királyfi, de már ekkor vitt magával egy korsó vizet meg egy poharat is. Mikor odaért a harmadik, az egyes-egyedül, testvér nélkül ott búsuló kis fához, kitöltött egy pohár vizet, azt készen tartotta, aztán elővette a bicskáját, levágta azt is. Abból is kilépett egy szép tündérleány, vizet kért, a királyfi adott neki, mindjárt nem lett semmi baja, ott megölelték, megcsókolták egymást, örök hűséget esküdtek.

Itt már a cigányleány-királyné nagyon parázson ült, sehogy se találta helyét. Megint el akarta hagyatni.

– Ugyan, leányom, hagyd el már, annyiszor hallottam én már ezt, hogy fáj a fülem is, ha hallom.

De a király megint nem engedte elhagyni.

– Elindultak aztán hazafelé, de a tündérleány nagyon gyenge volt, nem bírt menni, felültette hát a királyfi egy kút fölibe, egy fűzfára, hogy várjon ott addig, míg ő hintót hoz. Várt aztán a tündérleány; amint ott várt, arra ment egy cigányleány.

A királyné látta, hogy ez már mindent tud, belekiáltott nagy mérgesen:

– Ne mondd már tovább, utálom ezt a mesét testemből-lelkemből!

De a király a cigányleányról csakugyan nem tudott semmit, nem engedte hát elhagyni:

– Ha belevágtuk a fejszét, csak mozgassuk, mondd tovább, leányom.

A leány folytatta:

– Hogy, hogy nem, meglátta a cigányleány a tündérkisasszonyt a fán, felment utána, kikérdezte, kit vár, mit vár, mikor megtudta, hogy a királyfira várakozik, lehúzta a fáról, leszedte róla a tündérruhát, aztán meztelenül belevetette a kútba, a ruháját pedig magára szedte. Hanem a tündérleány nem halt belé a vízbe, szép kis aranyhallá változott, elkezdett úszkálni. Észrevette ezt a cigányleány, próbálgatta kifogni a halat, de sehogy se tudta. Mikor a legjobban fogdosná...

Itt megint belevágott a királyné:

– Ha még tovább mered mondani, felpofozlak!

– Én is ott leszek ám – felelt rá a király –, csak folytasd, leányom!

– Mikor hát legjavában fogdosná, éppen akkor jött a király a szép aranyos hintóval, kérdezte, hogy mit csinál. A cigányleány azt mondta, hogy megszerette a kis aranyhalat, azt szeretné kifogni. A király aztán bízta, hogy majd kifogatja ő, ne vesződjön vele, félbehagyta hát a cigányleány a halfogást, odafordult a királyhoz, az csak akkor látta meg a csúnya pofát, majd hanyatt esett tőle, de a leány azzal vágta ki magát, hogy nincs a naphoz-szélhez szokva, azért csúnyult olyan hirtelen el.

Itt megint belekiáltott a királyné:

– Ha még tovább mondod, úgy elverlek, hogy lepedőben visznek haza, nem hallottad már, ki nem állhatom ezt a mesét!

De a király se tárgított, mert már gondolta, hogy hányadán lehet a dolog.

– Állhatod, nem állhatod, az nekem mindegy, ha még egyszer beleszólasz, majd én verlek meg téged, nem te ezt a leányt, azért azt mondom, hogy megfogd a szád! Te meg, leányom, folytasd.

A leány folytatta:

– Hazavitte aztán a király a cigányleányt, megesküdött vele. Eleinte rá se igen tudott nézni, de lassanként a cigányleány is csak szépült, ő is hozzászokott, utoljára még tán meg is szerette. De a királynénak mindig az aranyhal fúrta az oldalát, félt tőle, hogy egyszer majd visszaváltozik tündérkisasszonnyá, s hazamegy, pedig biz az soha ítéletnapig se változott volna által, ott kellett volna neki a kútban élni, míg valaki ki nem szabadította volna. Gondolkozott hát a királyné, hogy hogy kellene elveszíteni, utoljára aztán azt találta ki, hogy betegnek tette magát, a királyi urának azt mondta, hogy semmitől mástól meg nem gyógyul, csak ha a kis aranyhal húsból ehetik. A király mindjárt megfogatta, megsüttette a szegény kis halat, a királyné még a csontját is megégette, de azért nem veszett el a tündérkisasszony, mert tisztításkor egy halpénz elpattant, abban élve maradt, s még akkor éjjel egy nagy fává vál-

tozott. A királyné, hogy, hogy nem, megtudta vagy legalább megsejdtette, hogy a halpénzből lett a fa, szerette volna kivágnatni, felégettetni. Megint betegnek tette hát magát, s azt mondta, hogy addig meg nem gyógyul semmitől, míg a nagy fa tűzénél főtt ételből nem ehetik, de attól is csak úgy, ha a fát gyökerestől, mindenestül, az utolsó szilánkig mind felfűtik. Kivágták hát a fát, fel is fűtötték a legutolsó forgácsát is, de azért nem vészelt el a tündérkisasszony, mert mikor darabolták a fát, egy igen szép kis tejes deszka repedt ki belőle, az egyik favágó ember felvette, hazavitte a feleségének.

Ette a méreg a királynét, mikor hallotta, hogy megszabadult a tündérkisasszony, de nem mert többet beleszólani, mert tudta, hogy az ura hirtelen természetű, hamar eljár a keze; csak hallgatott hát, várta, hogy mi lesz már a dologból, egy kicsit reménylette is, hogy hátha csak mese az egész, csakhogy hasonlít az ő történetéhez.

A leány pedig mondta tovább:

– A szegény favágóné megörült a kis deszkának, befedte vele a legszebb köcsögjét, feltette a kemence vállára. Másnap aztán kimentek, ő is, az ura is tengerit kapálni, a tündérleány azalatt kijött a deszkából, kitakarította a házat; mikor este hazajött a két szegény ember, sehogy se tudták elgondolni, hogy ki tisztíthatta ki a házat. Másnap megint kimentek, mikor hazajöttek, megint tiszta volt minden. Harmadnap aztán rálestek, megfogták a tündérleányt, a kis deszkát pedig tűzbe vetették. Attól fogva ott éldögélt nálok, olyan jól bántak vele, hogy a maguk tulajdon gyermekökkel se bánhattak volna nemhogy jobban – de úgy se.

Itt már látta a gonosz királyné, hogy csakugyan kiviláglik, hogy ő az a cigányleány, gondolta, hogy jó lenne szépszerével elhordani az irhát, míg nem késő. Beleszólott hát megint:

– Ha tovább mondog, kimegyek a házból, annyira sérti a fülem.

– Nem mégy biz innen egy tapodtat se – felelt a király –, hanem végighallgatod az egész mesét! Ül le hát, ha mondom, mert majd leültetlek én, de nem köszönöd meg.

Leült a királyné, nemigen volt kedve ellenkezni.

A leány pedig mondta tovább:

– Jó dolga volt hát a tündérleánynak, de azért mindig bús volt, mindig szomorkodott. Azért szomorkodott pedig, mert látta, ha nem mondták is, hogy milyen nehezére esik a szegény párnak az ő tartása, hogy a tulajdon szájuktól vonták el a falatot, csak hogy neki kedvébe járhassanak; ő pedig nem segíthetett nekik, mert gyöngye volt a kapálásra, nem bírta volna meg a nehéz

munkát. Egyszer aztán eszébe jutott, hogy ha a mezei munkára gyenge is, de varrni, fonni tud, beáll hát szobaleánynak a királynéhoz, ha befogadja. El is küldte mindjárt a szegény asszonyt, hogy menjen, kérdezze meg a királynétől, nem fogadná-e meg. Az öregasszony váltig mondta neki – hogy az Isten is áldja meg –, hogy ne menjen sehová, élélhet önálló, eltartják ők, de a leány nem engedett, el kellett neki menni. Megalkudtak aztán a bérben a királynéval, még aznap haza is ment az új szobaleány, a tündérkisasszony, de senki, se a király – aki pedig örök hűséget esküdött neki –, se a cigányleányból lett királyné meg nem ismerte.

Felugrott erre a király, odaszaladt hozzá, megölelte, megcsókolta.

– No, szívemnek szép szerelme, ha akkor meg nem ismertelek is, megismertelek most, azért hát én a tied, te az enyém, ásó-kapa se válasszon el bennünket egymástól.

A cigányleány, mikor látta, hogy vége a pünkösdi királyságnak, hogy leesett az uborkafáról, meg akarta oldani a kereket, el akart illanni, de a király észrevette, megkapta, úgy vágta a földhöz, hogy csak úgy nyekkent belé, azután kérdezte az új feleségétől, a tündérkisasszonytól, hogy micsoda halállal veszítse el; négyfelé vágassa-e, vagy kerékbe töresse? De hogy ím a galambnak még a haragja is szelíd, meg az epéje se keserű, a királyné azt felelte, hogy adjon neki vagy száz forintot, azzal – fel is út, alá is út – küldje el Isten hírével, hogy többet színét se lássák.

A király megtette a kívánságát, nem ölette meg, csak elkergette világra; a tündérkisasszonnyal pedig megesküdött, olyan lakodalmat csaptak, hogy Hencidától Boncidáig folyt a sárga lé. A favágóékat is magukhoz vették, úri módon tartották; attól fogva békeességben, boldogul éltek, még most is élnek, ha meg nem haltak.